

סז ע"א-סז ע"ב. שילוח מצורעים מהמחנה

לאחר שעסקה הגמרא בדרשה מהפסוק "וישליחו מן המחנה כל צרוע, וכל זב, וכל טמא לנפש" (במדבר ה,ב), אודות שילוח המצורעים מן העזרה (לעומת טמאי מתים המתורים בקורבן פסח. לשיטת ריש לקיש), הגמרא עוסקת בפסוק הבא "ולא יטמאו את מחניהם" (במדבר ה,ג) - איסור על המצורע להיכנס לתוך מחנה ישראל.

"לאו הניתק לעשה" - העובר על עבירה במזיד (לאחר התראה) לוקה, למעט אם יש באפשרותו לתקן את מעשיו (העשה - התיקון, עקר את הלאו). לדו': למרות שהגזול עובר על לאו "לא תגזול", מהתורה יש באפשרותו לתקן "יהשיב את הגזלה אשר גזל" (ויקרא ה,כג). כך גם דינו של המצורע, שאסור בלאו להיכנס לעיר המוקפת חומה מהכתוב "ולא יטמאו את מחניהם" (שם), התורה מנתקת את הלאו ע"י מצוות העשה "בדד ישב מחוץ למחנה מושבו" (ויקרא יג,מו), ללמדנו שיכול לתקן את כניסתו לעיר בכך שיצא ממנה (ובכך לא ילקה).

קשה לרב חסדא הסובר שמצורע אינו לוקה בכניסתו למחנה ישראל, והרי הברייתא פוסקת שלוקה?

זו מחלקת תנאים, הברייתא כדעת רבי יהודה שלוקה, ורב חסדא סובר כרבי שמעון שאינו לוקה

דרשתו של רבי שמעון את הפסוק "כל צרוע, וכל זב, וכל טמא לנפש" בנויה על ההנחה שקיים מידרג: א. טמא מת קל מזב - ודין טמא מת (שילוח למחנה לוי) בוודאי חל על זב. ב. זב קל ממצורע - ודין זב (שילוח למחנה ישראל) בוודאי חל על מצורע. מהיכן זה מוכח?

רב חסדא: מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו (הראויה לו ע"פ טומאתו, מחנה ישראל) - פטור, שנאמר "בדד ישב" לבדו ישב, מחוץ למחנה מושבו" הכתוב נתקו (את הלאו של המצורע להיכנס) לעשה.

מצורע שנכנס לפניו ממחיצתו (מחנה לוי) - בארבעים, וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוי, ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנאמר "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" (שמות יג,ט) עמו במחיצתו (עצמות יוסף היו עם משה, ומשה היה לוי).

"בדד ישב" לבדו ישב (המצורע) שלא יהו טמאין אחרים יושבין עמו (ושאר הטמאים משתלחים, אך לא להיכן שהמצורע משתלח). יכול יהו זבין וטמאי מתים משתלחין למחנה אחת (ממחנה שכינה למחנה לוי). וחזק ממצורע כל הטמאים שווים לשילוחם? תלמוד לומר "ולא יטמאו את מחניהם" (לשון רבים) ליתן מחנה לזה ומחנה לזה (כל טמא נשלח מחוץ למחנה אחר. זב נשלח למחנה ישראל, וטמא מת נשלח למחנה לוי), דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר: אינו צריך (את הפסוק "מחניהם"), הרי הוא אומר "וישליחו מן המחנה כל צרוע, וכל זב, וכל טמא לנפש".

[הרי שהבאת שלושת הטמאים בפסוק מיותרת, אם טמא מת משתלח כ"ש זב, וכ"ש צרוע] יאמר טמאי מת (רק את סוף הפסוק) ואל יאמר טמאי זב (אמצע הפסוק), ואני אומר טמאי מתים משתלחין - זבין לא כ"ש?! (נלמד משילוח טמא זב בק"ו לשילוח זב. אם כך) למה נאמר "זב"? ליתן לו מחנה שניה (ייתור הפסוק "זב" מלמד ששילוח הזב שונה משילוח טמא. שטמא מחוץ למחנה שכינה, וזב מחוץ למחנה לוי).

ויאמר זב (ללמד ששונה שילוחו מטמא מת. כנ"ל) ואל יאמר מצורע, ואני אומר זבין משתלחין - מצורעין לא כל שכן?! (נלמד משילוח זב בק"ו לשילוח מצורע. אם כך) למה נאמר מצורע? ליתן לו מחנה שלישית (ייתור הפסוק "צרוע" מלמד ששילוח מצורע שונה משאר טמאים, ונשלח אל מחוץ למחנה ישראל).

[אם כך, הפסוק המלמד של רבי יהודה "בדד ישב" לבדו ישב" שמצורע שונה מכולם בשילוחו נשאר ללא לימוד] כשהוא אומר "בדד ישב" הכתוב נתקו לעשה.

- רב חסדא
- ברייתא
- ברייתא

התוצאה	המקרה הקל	המקרה החמור	מהלך הסוגיה
זב חמור מטמא מת - קיים המידרג של רבי שמעון (וממילא הפסוק מלמד לשלח זב מחוץ למחנה לוי).	טמא מת - הטומאה "נופלת" על המת, והאדם במקורו טהור	זב - הטומאה יוצאת מגופו, והאדם מקור הטומאה	בירור מידרג א של רבי שמעון
ש: טמא מת חמור מזב - קשה על רבי שמעון? ת: הקושיה נכונה, והכוונה בפסוק "וכל טמא לנפש" לרבות אדם שנטמא משרץ (שמונה השרצים, נבילה וכל טמאי מגע) שמשתלח מחוץ למחנה שכינה (כטמא מת).	זב - טעון רק טבילה בהערב שמש ביום השביעי לטהרתו	טמא מת - טעון הזאת מי החטאת לטהרתו ביום השלישי והשביעי	הפרכת מידרג א של רבי שמעון
זב חמור מטמא שרץ - קיים המידרג של רבי שמעון (וכוונת רבי שמעון בלימודו: אם טמא שרץ משתלח מחוץ למחנה שכינה - כ"ש שזב (החמור יותר) ישתלח מחוץ למחנה שכינה. אם כך מדוע הפסוק מזכיר "זב" במפורש? ללמדנו שזב משתלח מחוץ למחנה שכינה, וגם אל מחוץ למחנה לוי).	טמא שרץ - הטומאה "נופלת" על המת, והאדם במקורו טהור (ואינו צריך הזאה בשלישי ושביעי)	זב - הטומאה יוצאת מגופו, והאדם מקור הטומאה (ואינו צריך הזאה בשלישי ושביעי)	בירור מידרג א מתוקן של רבי שמעון
ש: יש צד שטמא שרץ חמור מזב, אם כך לא ייתכן לעשות ק"ו מטמא שרץ על זב (משתמשים בקל וחומר רק	זב - אינו נטמא באונס, נטמא אם ראה זב מחמת	טמא שרץ - נטמא באונס, אם נפל עליו	הפרכת מידרג א מתוקן של

רבי שמעון	שרץ בפתע פתאום	חולי, אך אם ראה זיבה מחמת שבע דברים, כדו': ריבוי אכילה ושתייה אינו נטמא (נידה לה ע"א)	שבכל הדברים מקרה א חמור ממקרה ב)?
מידרג א מתוקן אליבא דרב הונא	זב - הטומאה יוצאת מגופו, והאדם מקור הטומאה (ואינו צריך הזאה בשלישי ושביעי. ומתחייב באונס אם נפל עליו שרץ) ראשונה	טמא שרץ - הטומאה "נופלת" על המת, והאדם במקורו טהור (ואינו צריך הזאה בשלישי ושביעי. ומתחייב באונס אם נפל עליו שרץ)	ת: הק"ו מבוסס על שיטת רב הונא, שאומרת שזב בפעם הראשונה שהוא רואה, אף באונס - נטמא (נלמד בהיקש זב מטומאת קרי "זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע לטמאה בה" (ויקרא טו, לב), לטמא את שניהם בטומאת ערב, אף אם ראו קרי או זיבה באונס (מחמת שבעת הדברים)). זב חמור מטמא שרץ - קיים המידרג של רבי שמעון.
בירור מידרג ב של רבי שמעון	מצורע - טעון פרימת שיער ראשו, פרימת בגדיו ואסור בתשמיש המיטה	זב - אינו צריך לפרוע ולפרום, ומותר בתשמיש המיטה	מצורע חמור מזב - קיים המידרג של רבי שמעון (וממילא הפסוק מלמד לשלח מצורע מחוץ למחנה ישראל).
הפרכת מידרג ב של רבי שמעון	זב - מטמא משכב מושב (טומאת מדרס) ואפילו כלי חרס (שאינם נטמאים בנגיעה מבחוץ הכלי) בהיסט (הזיז את הכלים בגרמא, נחשב כנגע בהם מבפנים)	מצורע - אינו מטמא במשכב, במושב ובהיסט	ש: זב קשה ממצורע - קשה לרבי שמעון? ת: הקושיה נכונה, והכוונה בפסוק "וכל זב" לרבות בעל קרי.
בירור מידרג ב מתוקן של רבי שמעון	מצורע - טעון פרימת שיער ראשו, פרימת בגדיו ואסור בתשמיש המיטה (ואינו מטמא מושב והיסט)	בעל קרי - אינו צריך לפרוע ולפרום, ומותר בתשמיש המיטה (ואינו מטמא משכב, מושב והיסט)	מצורע חמור מבעל קרי - קיים המידרג של רבי שמעון (וכוונת רבי שמעון בלימודו: אם בעל קרי משתלח מחוץ למחנה לוי - כ"ש שמצורע (החמור יותר) ישתלח מחוץ למחנה לוי אם כך מדוע הפסוק מזכיר "צרוע" במפורש? ללמדנו שמצורע משתלח מחוץ למחנה לוי, וגם אל מחוץ למחנה ישראל).
הפרכת מידרג ב מתוקן של רבי שמעון	בעל קרי - נטמא אפילו יצא ממנו טיפת זרע	מצורע - נטמא רק אם פרחו בו צרעת בגודל של גריס	ש: יש צד שבעל קרי חמור ממצורע, אם כך לא ייתכן לעשות ק"ו מבעל קרי על מצורע?
מידרג ב מתוקן אליבא דרבי נתן	מצורע - טעון פרימת שיער ראשו, פרימת בגדיו ואסור בתשמיש המיטה (ואינו מטמא משכב, מושב והיסט. ונטמא בגודל של גריס)	בעל קרי - אינו צריך לפרוע ולפרום, ומותר בתשמיש המיטה (ואינו מטמא משכב, מושב והיסט. ונטמא בראיית שיעור סתימת האמה)	ת: הק"ו מבוסס על שיטת רבי נתן בשם רבי ישמעאל, שבעל קרי נטמא רק אם ראה כשיעור סתימת פי האמה (הלימוד הינו על זב "או הִקְתִּים בְּשֵׂרוֹ מִזֹּבֹב" (ויקרא טו, ג), ועשינו היקש בין זב לטומאת קרי. כנ"ל). ויש מקום לק"ו של רבי שמעון מבעל קרי למצורע. מצורע חמור מבעל קרי - קיים המידרג של רבי שמעון.

לשיטת רבי שמעון הלימוד מן הפסוק:

וישלחו מן המחנה חובת השילוח	כל	צרוע	וכל	זב	וכל	טמא לנפש
	נכתב אגב "כל" האחרים המופיעים בפסוק	צרוע נשלח מחוץ למחנה ישראל	לרבות בעל קרי (שנשלח מחוץ למחנה לוי)	זב נשלח מחוץ למחנה לוי	לרבות טומאת שרץ (שנשלח מחוץ למחנה ישראל)	טמא מת נשלח מחוץ למחנה שכינה

